

Saksbeh./tlf.nr.: Martha Marie Øberg/23904735
Deres ref./Deres dato: Henriette Nesheim/ ddato
Vår ref.: Dokumentnummer
Vår dato: 03.08.2017

Høringsuttalelse - EU-kommisjonens forslag til forordning om balansering av kraftsystemet (electricity balancing)

Det vises til høringsbrev fra Olje- og energidepartementet av 11.05.2017 om tidlig høring av EU-kommisjonens forslag til forordning om balansering av kraftsystemet.

Den foreslåtte forordningen (Network guideline on electricity balancing, EB) utgjør sammen med forordning for kapasitetsfastsettelse og flaskehalshåndtering (CACM) og forordning for langsiktig kapasitetstildeling (FCA) det som kalles markedsskodene. Forordningen for balansering av kraftsystemet ble vedtatt av medlemsstatene i EU i grensehandelskomitéen den 16. mars 2017. Forordningen regulerer handel og oppgjør av balansetjenester i det indre energimarkedet for Europa.

Forordningen vil etterfølges av ytterligere detaljert regelverk blant annet i form av et tjuetalls spesifikke metoder foreslått av europeiske systemoperatører (Transmission system operators, TSOs) for å etablere felles markedsløsninger for balansering. Det er derfor fortsatt usikkerhet knyttet til utforming av endelige løsninger. Resultatet vil bli et detaljert regelverk for hvordan vi kan bruke og utveksle balansetjenester i fremtiden. Dette vil påvirke både Statnetts bruk av balansetjenester og den økonomisk effektiviteten av anskaffelsen av disse tjenestene. Markedsløsningene vil være underlagt tekniske krav og ansvarsfordeling gitt av retningslinjen for systemdrift (SO), blant annet krav til dimensjonering av reserver innenfor hvert synkronområde.

Statnett har gjennom European Network of Transmission System Operators for Electricity (ENTSO - E) gitt innspill underveis i arbeidet med utviklingen av retningslinjen. I det følgende oppsummeres vårt syn på de mest sentrale punktene i EB og mulige konsekvenser for norske aktører.

Innføring av europeisk markedsplattform for aktivering av balanseenergi

Forordningen staker ut kursen for europeisk samarbeid om utveksling av balansetjenester. Dette legger til rette for et større balansemarked for norske aktører. Et felles europeisk marked legger også til rette for en mer effektiv anskaffelse av balansetjenester for TSOene.

Standardiseringen som det legges opp til i retningslinjene er i utgangspunktet bra siden det gjør det lettere å kunne etablere markedsløsninger for utveksling av balansetjenester. For Statnett er

det samtidig viktig å kunne avvike fra standardene. Det kan skyldes særnorske forhold som nettbegrensninger og andre tekniske og operasjonelle begrensninger. Det kan også skyldes at standarden gjør det vanskelig å utveksle noen reserver over HVDC-kabler. Endelig gjennomgår kraftsystemet omfattende endringer, der blant annet ny teknologi legger til rette for deltakelse i balansemerkendene for flere aktører. Det er derfor viktig at detaljer i reguleringen kan endres dersom disse viser seg å være lite hensiktsmessige.

Balanseringen av kraftsystemet vil bli mer kompleks og kreve endringer hos involverte aktører. Blant annet vil anskaffelse av balansetjenester skje hyppigere og tettere på driftstimen, utveksling av balansetjenester mellom budområder vil øke og aktører må hensynta flere markeder og produkter i sin budgivning. Vi vil derfor benytte anledningen til å presisere at det også av hensyn til aktørene er viktig at det er rom for å gjøre endringer dersom erfaringer fra implementeringsarbeidet tilsier at dette er fornuftig.

Finere tidsoppløsning for balanseavregning

Statnett er positive til forordningens mål om å introdusere avregningsperiode på 15 minutter innen tre år etter at forordningen har trått i kraft. Statnett er likevel oppmerksom på at dette er en større endring som krever innsats fra flere aktører.

Et markedsdesign som i stor grad gjenspeiler fysikken i kraftsystemet er viktig for en rasjonell utnyttelse av kraftressursene og for å ivareta god driftssikkerhet effektivt. Ved å innføre finere tidsoppløsning i energimarkedene vil vi mer effektivt redusere ubalanser i planfasen, og dermed redusere behovet for balansering og bruk av andre virkemidler i driftsfasen. Finere tidsoppløsning i energimarkedene vurderes av Statnett som en forutsetning for effektiv utnyttelse av kraftsystemet inklusive nye mellomlandsforbindelser.

Finere tidsoppløsning i avregningen er viktig for å få nytte av finere tidsoppløsning i markedene siden det er dette som gir markedsaktørene økonomiske incentiver til å bidra til en bedre balanse mellom produksjon og forbruk, og slik bidra til å opprettholde balansen i kraftsystemet.

Allokering av overføringskapasitet for utveksling av balansetjenester

Forordningen legger til rette for at TSOer kan allokere overføringskapasitet for utveksling av balansetjenester og deling av reserver. Allokering av overføringskapasitet skal basere seg på en av tre angitte metoder: "koopetimeret", markedsbasert eller basert på økonomisk effektivitetsanalyse.

Statnett er positive til at forordningen åpner opp for utvikling av en markedsbasert metode for allokering av overføringskapasitet. Metoden innebærer at overføringskapasitet allokeres til energi- og balansemerkendene så det gir størst samfunnsøkonomisk nytte, ved å sammenligne faktiske verdier av overføring av balansekapasitet med forventede verdier av overføring av energi i elspotmarkedet. Statnett har tidligere gjennomført en pilot (Hasle-piloten) i samarbeid med Svenska kraftnät, i henhold til disse prinsippene.

Forordningen peker ut den såkalte kooptimaliseringsmetoden som den foretrukne metoden. En slik metode baserer seg på en sammenligning av faktisk markedsverdi av overføringskapasitet for utveksling av energi (til elspot/intradag) og faktisk markedsverdi av overføringskapasitet for utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver. Statnett ser at dette antagelig er en teoretisk optimal metode. Imidlertid er en slik metode uprøvd, og forutsetter at markedene for balansekapasitet klareres kombinert med elspotmarkedet. Vår vurdering er at dette ikke er

realistisk å implementere i løpet av de neste fem årene. Det er heller ikke gitt at den økonomiske gevinsten av å anvende denne metoden istedenfor markedsbasert allokering er større enn kostnaden ved å implementere og drifte en slik løsning.

Statnett synes det er uheldig at forordningen ekskluderer muligheten for å inkludere verdien av å utveksle balanseenergi når overføringskapasitet allokert for overføring av balansekapasitet skal verdsettes. Det kan medføre at man allokere mindre overføringskapasitet til utveksling av reserver i forhold til hva som er samfunnsøkonomisk optimalt.

Artikkel 38.4 krever at overføringskapasitet allokert til utveksling av balansekapasitet eller deling av reserver kun skal benyttes for automatisk eller manuell Frequency restoration reserves (FRR)¹ og Restoration Reserves (RR)². Eneste unntak er likestrømsforbindelser, hvor det er mulig å allokere overføringskapasitet for utveksling av FCR³. Statnett mener det er uheldig at retningslinjen inneholder en slik begrensning, som fratrukker TSO mulighet til å allokere overføringskapasitet til utveksling av FCR i AC-nettet siden dette kan være samfunnsøkonomisk effektivt.

Tidsfrister

Forordningen stiller krav om utvikling av en rekke metoder og detaljerte regelverk. Statnett vurderer arbeidet med å utvikle forslagene og få implementert løsningene innenfor angitte tidsfrister som er svært ambisiøse og til dels urealistiske.

Spesielt fremstår den foreslåtte tidsplanen for implementering av en europeisk plattform for utveksling av balanseenergi for oss som krevende. I henhold til retningslinjen skal løsningen være på plass allerede fire år etter at retningslinjen har trått i kraft. Europa har begrenset erfaring med internasjonale balansemarkeder, og forordningen stiller krav til implementering av markedsalgoritmer som ennå ikke er utviklet eller testet.

De nye markedsløsningene som følger av retningslinjen vil kreve endringer i hele bransjen, og forutsetter dialog for å sikre gode løsninger og en effektiv implementering. Forutsigbarhet er også viktig for å prioritere ressurser og fatte gode investeringsbeslutninger. Statnett tilstreber en god dialog med bransjen knyttet til valg av løsninger og eventuelle søknader om unntak fra europeiske standarder.

Mulige nasjonale tilpasninger

Behov for spesifikke produkter tilpasset Norden

Forordningen krever at TSOene skal foreslå en liste med standardprodukter for balansering for hele Europa. Innføringen av standardprodukter skal gi et mer forutsigbart rammeverk for tilbydere av balansetjenester og legge grunnlaget for et felles balansemarked i Europa, og slik øke likviditeten i markedet samt legge til rette for økt handel. Forslag til standardprodukter skal oversendes til godkjenning fra alle europeiske regulatorer innen ett år etter at retningslinjen har trått i kraft.

Valg av produkter må gjenspeile de faktiske behovene for balansering og tilgjengelige ressurser. Avhengig av hvilke standardprodukter for aFRR og mFRR som blir gjeldende for det europeiske

¹ Automatisk og manuell FRR, hvor automatisk FRR også omtales som sekundærreserve, og manuell FRR omtales som tertiærreserve og regulerkraft

² Manuelle reserver med tregere aktiveringstid enn FRR. Benyttes i dag ikke i Norden.

³ Frequency containment reserves, FCR, også kalt primærreserve.

markedet, vil det være nødvendig å vurdere om det er hensiktsmessig å benytte spesifikke produkter i det nordiske synkronområdet. Norden bruker for eksempel typisk raskere produkter enn hva TSOene på kontinentet gjør.

Effektiv anskaffelse av balansekapasitet

I henhold til artikkel 32.2 skal TSOer anskaffe kapasitet for FRR og RR separat for opp- og nedregulering. Vi mener at krav om separat anskaffelse av opp- og nedregulering kan være til hinder for å utvikle effektive markedsløsninger. Analyser har vist at ved å gi leverandørene mulighet til å tilby balansekapasitet opp- og ned, enten separat *eller i kombinasjon*, kan øke effektiviteten i markedet. Årsaken er at leverandører har en fast kostnad knyttet til leveranse av reserver som i stor grad er uavhengig av retning. Ved separat budgivning, kan denne kostnadene prises inn to ganger.

Hensiktsmessig markedsinformasjon

Publisering av informasjon fra balansemarkeder er regulert av forordningen om integritet og transparens i energimarkedene, REMIT⁴. Forordningen har som formål å avdekke og forhindre misbruk av markedsrett i engrosmarkedene for elektrisitet og gass.

Statnett er positive til økt transparens i balansemarkedene, men er bekymret for at forordningen for balansering, stiller krav til TSO om publisering av tilbudte priser og volumer for balanseenergi og balansekapasitet på aktørnivå, ref. artikkel 12. Slik informasjon vil kunne skape et konkurransefortrinn for enkeltaktører og gi muligheter for utøvelse av markedsrett. Statnett er derfor positive til at forordningen åpner opp for at TSO kan søke nasjonal myndighet om unntak fra dette kravet.

Med vennlig hilsen

Kristin Lucie Munthe
Direktør

⁴ Regulation on wholesale energy market integrity and transparency, REMIT, 1227/2011/EU